

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Д.є.н., проф. Лоханова Н.О. _____
(підпис)
«22» травня 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.030509 Облік і аудит
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою Облік і аудит
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік та контроль операційних витрат у системі управління підприємством на прикладі ТОВ «Цемент»

Виконавець:

Студент(ка) Обліково-економічного факультету
Маєвська Людмила Олександрівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

Ст. викладач _____
(науковий ступінь, вчене звання)
Кубік Валентина Дмитрівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2019

	2
ЗМІСТ	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛЕТРСЬКОГО ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	6
1.1. Економічна сутність, визнання та склад витрат підприємства і їх значення у розвитку та діяльності підприємства з метою управління.....	6
1.2. Класифікація операційних витрат підприємства для цілей бухгалтерського та управлінського обліку.....	14
1.3. Проблеми трансформації системи управління витратами відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності.....	21
РОЗДІЛ 2 ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ТОВ «ЦЕМЕНТ»	26
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства ТОВ «Цемент».....	26
2.2. Особливості обліку витрат операційної діяльності у ТОВ «Цемент».....	38
2.3. Облік витрат операційної діяльності в умовах автоматизації.....	43
РОЗДІЛ 3 КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ТОВ «ЦЕМЕНТ». ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНИМИ ВИТРАТАМИ	47
3.1. Контроль формування витрат операційної діяльності з метою прийняття управлінських рішень у ТОВ «Цемент».....	47
3.2. Аналіз операційних витрат у ТОВ «Цемент» та його основних фінансово-економічних показників.....	51
3.3. Проблеми та шляхи удосконалення обліку операційних витрат у контексті управлінського обліку для ТОВ «Цемент».....	59
ВИСНОВКИ	63
Список використаних джерел	67
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми. Останнім часом українське суспільство вдавалось до глибинних змін, що стосувались, перш за все, економічної складової. Трансформувалась практика ведення господарської діяльності, подальшого розвитку набували й системи фінансового та управлінського обліку. Дані зміни були викликані переходом України до ринкових відносин, а саме процесами приватизації, корпоратизації та розвитком інших форм підприємництва.

Не можна не вказати на зростаючу роль бухгалтерського обліку як складової загальної системи управління. Відомо, що без наявності даних бухгалтерського обліку неможливо об'єктивно оцінити результати господарської діяльності підприємства, організації, тощо. Тобто, бухгалтерський облік є одним з найважливіших інструментів для прийняття виважених управлінських рішень. Розглядаючи завдання бухгалтерського обліку на мікрорівні можна вказати такі: обслуговування кругообігу суспільного продукту, капіталу, доходів та витрат.

Кожний підприємець, починаючи процес виробництва або приймаючи рішення щодо його розширення, повинен бути впевненим в його доцільності з економічної точки зору, а саме – прибутковості. Прибуток є джерелом для вдосконалення діяльності підприємства, його розширення, стратегічного розвитку, новітнього технічного та технологічного оснащення. Існують певні шляхи з підвищення рівня прибутковості підприємства. Прикладом може слугувати збільшення обсягів виробленої продукції та підвищення ціни на готову продукцію чи послугу. Проте іноді це не є можливим та продуктивним. Саме тому, за умов значних економічних обмежень досягнення бажаного фінансового результату безпосередньо пов'язано зі зниженням рівня витрат.

У випадку, коли управлінський персонал володіє обліковими даними про витрати, їх склад, питому вагу кожної витратної статті у загальній сумі витрат організації, існують усі можливості з коригування фінансово-господарських

процесів, підвищення показника рентабельності, конкурентоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Навпротиагу, за відсутності ретельного аналізу та порівняння витрат з кінцевими результатами можливі грубі помилки у виборі економічної політики підприємства, а це має значний негативний вплив як для підприємства, так і для економічного розвитку країни, її потенціалу.

Актуальність теми дослідження уособлена у взаємозв'язкові між фінансовими результатами досліджуваного підприємства, як структурної одиниці економічного добробуту держави, та системою обліку витрат операційної діяльності.

Мета і задачі дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних і методичних положень бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності підприємства з подальшим порівнянням із діючим комплексом обліку та контролю на досліджуваному суб'єкті підприємництва.

Для досягнення поставленої мети визначено коло наступних завдань:

- дослідити економічну сутність витрат;
- систематизувати ознаки класифікації витрат для потреб бухгалтерського обліку;
- проаналізувати склад, розподіл та облік витрат, які виникають в процесі операційної діяльності підприємства;
- порівняти суттєві аспекти обліку операційних витрат за національними та міжнародними стандартами;
- провести аналіз діяльності досліджуваного підприємства з обліку та контролю витрат операційної діяльності;
- навести практичні рекомендації з можливого удосконалення системи обліку та контролю витрат операційної діяльності.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступають витрати, що виникають в процесі операційної діяльності ТОВ «Цемент».

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних та практичних питань, пов'язаних з обліком операційних витрат на ТОВ «Цемент».

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є обґрунтування необхідності вдосконалення фінансового обліку витрат операційної діяльності та вирішення пов'язаних із цим процесом проблем.

Методи, що були використані для досягнення вищезазначеної мети:

- аналіз та синтез;
- порівняння;
- абстрагування;
- групування;
- функціональний, граничний та графічний методи аналізу;
- індукція та дедукція;

Інформаційна база дослідження. Інформаційна база, що була залучена до проведення дослідження, визначена законами, законодавчими актами та нормативно-правовими документами України, науковими та публіцистичними джерелами за темою кваліфікаційної роботи, фінансовою та статистичною звітністю ТОВ «Цемент», публічною інформацією, зокрема з інформаційно-аналітичної платформи «YouControl».

ВИСНОВКИ

Фінансовий результат – один із найвагоміших показників успішності суб'єкта господарства: саме він демонструє кінцевий результат діяльності підприємства та визначає необхідність в оптимізаційних процесах. Одною із його складових є витрати, що були понесені у звітному періоді, а витрати, що безпосередньо пов'язані із основною діяльністю підприємства є операційними.

Проведення дослідження ґрунтувалось на таких теоретичних засадах як Податковий Кодекс України, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій; Концептуальна основа фінансової звітності, затверджена Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; Наказ Міністерства України № 88 «Про затвердження положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», монографії та наукові статті. Методологічні засади були порівняні із фактами виробничої діяльності ТОВ «Цемент», яку відображали фінансова та статистична звітність, економічна та бухгалтерська інформація, висновки аудитора, дані програмних продуктів «1С: 7.7. Підприємство» та «SAP», Наказ про облікову політику, статут підприємства, веб-сторінка, розроблена власне суб'єктом господарства, та українська аналітична бізнес платформа «YouControl».

Проаналізувавши бухгалтерський облік витрат операційної діяльності, основні економічні показники, діяльність служби внутрішнього контролю ТОВ «Цемент», можна зазначити, що даний суб'єкт національної економіки загалом дотримується методологічних засад бухгалтерського обліку, дбає про достовірність й актуальність облікової та фінансово-економічної інформації; використовує внутрішній контроль як інструмент поточного та превентивного

контролю, підкреслює значущість економічного аналізу для прийняття ефективних управлінських рішень.

Окремі зауваження були виявлені у частині неповноти облікової інформації, окремих аспектів ведення первинного бухгалтерського обліку, порушення методологічних засад з формування виробничої собівартості продукції, недоцільного та некоректного використання Плану рахунків бухгалтерського обліку, одночасного використання двох програмних продуктів із високою ймовірністю втрати чи дублювання даних та незначного спектру контрольних заходів служби внутрішнього контролю.

Щодо стану фінансово-економічних показників, окремої настороги потребують дані з платоспроможності підприємства, рівень витрат звичайної діяльності та обсяг власних оборотних коштів. У ході економічного аналізу стало відомо, що підприємство з 2016 року у кризовому стані та не є платоспроможним. ТОВ «Цемент» надає перевагу отриманню довгострокових кредитів та позик, але у 2016 році значну частину довгострокових позик було переведено у склад поточних, що негативно вплинуло на усі фінансово-економічні показники. Результати діяльності досліджуваного підприємства протягом 2014-2016 років – непокритий збиток, який разом із незначною величиною статутного капіталу зумовлював від'ємне значення власного капіталу та унеможлилював отримання змістовних коефіцієнтів фінансової стійкості.

Приймаючи до уваги усі висвітлені негативні тенденції діяльності ТОВ «Цемент» та резерви подальшої оптимізації, підприємству рекомендовано вдатись до прийняття таких управлінських рішень:

1. Знайти технічно та економічно обґрунтований спосіб інтегрування облікових даних між програмними продуктами, що використовуються, чи обрати програмний ресурс «SAP». Дана програма має бути доступною для використання працівниками планово-економічного відділу. Також, це допоможе уникнути майбутніх штрафів та санкцій через порушення Закону України.

2. Провести постатейний деталізований аналіз фінансових витрат та інших витрат з метою визначення їх економічної доцільності.

3. За умови відсутності власних обігових коштів ТОВ «Цемент», на даному етапі необхідно розглянути можливість укладення партнерських стосунків з кооперування із постачальниками запасів чи будівельними компаніями. Це надасть змогу закупляти запаси власними зусиллями, не вдаючись до довгострокових та короткострокових позик та кредитів банку, надасть доступ до широкого загалу будівельних об'єктів, які потребуватимуть нашої готової продукції, а готові будівельні об'єкти стануть наочним підтвердженням якості продукції ТОВ «Цемент» й певним маркетинговим важелем.

4. Збільшити обсяги реалізації готової продукції за рахунок збільшення обсягу виробленої продукції. Для цього необхідно підтримувати високий технічний та технологічний рівень засобів виробництва, оновлювати основні засоби за умови наявності вільних коштів, контролювати правильність розрахунку амортизації та ліквідувати виробничі фонди, які не призводять до отримання економічних вигод у майбутньому.

5. Зменшити рівень ресурсомісткості виготовленої продукції шляхом дотримання норм витрачання сировини та матеріалів, контролю за браком у виробництві, посилення контролю за зберіганням товарно-матеріальних цінностей, здійснити пошук постачальників дешевшої сировини без втрати якості.

6. На постійній основі рекомендовано застосовувати формальну, нормативну-правову, логічну, арифметичну та аналітичну види перевірок. Проводити контрольні акти звіряння із контрагентами задля контролю за фактичним рівнем витрат. Застосовувати запропоновані аудиторські документи для полегшення контролю за рівнем виробничої собівартості.

7. Проводити постійний моніторинг витрат звичайної діяльності ТОВ «Цементу» та обговорювати шляхи їх оптимізації у порядку денному на рівні управлінського персоналу та керівників планово-економічного відділу та відділу бухгалтерії до моменту виведення підприємства із зони чистого збитку.

8. Вдосконалити кадрову структуру у частині правильного співвідношення управлінського та виробничого персоналу задля зниження навантаження на бухгалтерську службу та службу внутрішнього контролю та підвищення ефективності їх роботи.

9. Дотримуватись методологічних засад П(с)БО 16 «Витрати» у частині розподілу загальновиробничих витрат, Наказу Міністерства України № 88 «Про затвердження положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» для забезпечення правильності та повноти первинного бухгалтерського обліку та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій задля коректного використання рахунків бухгалтерського обліку.

10. Залучати незалежних контролерів, уникати суміщення посад «контролер» та «бухгалтер».

Отримані результати набувають значної практичної значущості, бо слугують підґрунтям для прийняття виважених управлінських рішень з виведення ТОВ «Цемент» з кризи, припинення негативної тенденції у частині отримання від'ємного фінансового результату та зниження рівня виробничої та повної собівартості задля збільшення величини чистого доходу, поліпшення системи бухгалтерського обліку, аналізу та контролю для більш точного, правильного, своєчасного та повного відображення бізнес процесів досліджуваного підприємства.

Список використаних джерел

1. Андрющенко Н. Формування інформації про адміністративні витрати в управлінському обліку. Наука молода. 2013. № 22. С.1-10.
2. Белоусова І., Чумаченко М. Проблеми обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції в промисловості. Бухгалтерський облік і аудит. 2009. № 4. С. 3-10.
3. Боднарюк І. Економічно обґрунтоване планування операційних витрат торговельних підприємств: Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2010. № 3. С. 13-17.
4. Бойко Л.О., Волчек Р.М., Волкова Н.А., Гайдаєнко О.М., Мозгова Н.В., Нападовська І.В., Подвальна Н.Е., Шевчук Н.С. Організація та методика економічного аналізу: навчальний посібник для бакалаврів всіх напрямів підготовки. Одеса, ОДЕУ, 2010. 348 с.
5. Бутинець Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. № 1 (22). С. 11-18.
6. Василенко Ю.А., Чебанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік : Навч. посіб. Київ : Академія, 2002. 672 с.
7. Веб-сторінка Товариства з обмеженою відповідальністю «Цемент». URL: <http://www.crhukraine.com/> (дата звернення: 20.04.2019).
8. Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна В.П. та ін. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчальний посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 536 с.
9. Волкова Н. А., Волчек Р.М., Гайдаєнко О.М. та ін. Економічний аналіз. Навч. посібник./За ред. Н. А. Волкової. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2015. 312 с.
10. Гайдаєнко О.М. Стратегічний аналіз: Навчальний посібник. Одеса: Видавництво «Атлант», 2010. 324 с.

11. Гончаренко І., Пластун В. Сутність та класифікація витрат підприємства. Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія: Економічні науки. 2013. № 4. С. 458-469.
12. Горобець О. Економічний зміст та підходи до поняття «витрати». Вісник Національного Хмельницького університету. 2005. № 6. С. 210-221.
13. Грекова В. Зв'язок показників операційних витрат у звіті про фінансові результати. Бухгалтерський облік і аудит. 2014. № 8. С.2-22.
14. Грещак М.Г., Коцюба О.С. Управління витратами: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2002. 131 с.
15. Давидюк Т.В., Манойленко О.В., Ломаченко І.В., А.В. Резніченко А. В. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с.
16. Дерій В. Економічні показники витрат підприємства та собівартості продукції в обліку, статистиці й аналізі. Облік і фінанси. 2015. № 2 (68). С. 15-21.
17. Дерій В. Проблеми обліку витрат і доходів підприємства та перспективи їх вирішення в Україні. Бухгалтерський облік та аудит. 2008. № 4. С.7-11.
18. Джоголь О. Сучасні підходи щодо формування фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів. Науковий вісник НЛТУ України. № 23. 2013. С. 230-235.
19. Економічна енциклопедія: У трьох томах. / За ред. С.В. Мочерний та ін. Київ: Видавничий центр «Академія», 2002. 952 с.
20. Іванюта П.В. Управління ресурсами і витратами: Навчальний посібник. Мін-во освіти і науки України, Полтавський ун-т споживчої кооперації, Держ. комітет статистики України, Держ. академія статистики, обліку та аудиту Полтавська філія. Київ: ЦУЛ, 2009. 320 с.
21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Наказ Міністерства фінансів України від

- 30.11.1999 № 291 за редакцією від 12.12.2017 № 1019. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 05.11.2018).
22. Концептуальна основа фінансової звітності від 01.09.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009 (дата звернення: 24.03.2019).
23. Крушельницька О.В. Управління матеріальними ресурсами: Навчальний посібник. Київ: Видавництво «Кондор», 2003. 162 с.
24. Кубік В.Д., Мілько Л.В. Проблеми обліку витрат в контексті управління підприємством. *Тези доповідей III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу: теорія, методологія, організація»*. Херсон: ХНТУ, 2014. С. 30-31.
25. Кузнецова С.О., Чернікова І.Б. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: Навч. посіб. Харків: Видавництво «Лідер», 2016. 318 с.
26. Лень В.С. Фінансовий облік: Навчальний посібник. Київ: Видавництво «Академія», 2011. 608 с.
27. Лишиленко О.В. Бухгалтерський управлінський облік: Навчальний посібник. Київ: Видавництво «Центр навчальної літератури», 2009. 670 с.
28. Максимова В.Ф. Контроль та ревізія: Навчальний посібник. Одеса: ОДЕУ, 2003. 334 с.
29. Максимова В.Ф., Кузіна З.В., Стиренко Л.М., Степова Т.Г. Облік у галузях економіки: Навч. посіб. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2010. 496 с.
30. Матюха М. Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку витрат діяльності підприємства. Журнал «Ефективна економіка». 2015. № 11. С. 1-6.
31. Мачулка О. Облік та аналіз витрат: управлінський аспект. Бухгалтерський облік і аудит. 2010. № 8. С. 30-34.
32. Мельник Л.Г., Корінцева О.І. Економіка підприємства: Навч. посіб. Суми: Видавництво «Університетська книга», 2003. 412 с.

33. Про затвердження положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 за редакцією від 20.06.2018 № 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення: 21.11.2018).
34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 за редакцією від 20.06.2018 № 564. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 07.11.2018).
35. Партин Г. Управління витратами операційної діяльності підприємства та його інформаційне забезпечення. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2007. № 1 (576). С. 221-227.
36. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 за редакцією від 09.12.2011 № 1591. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення: 02.12.2018).
37. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI за редакцією від 16.05.2019 № 2725-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 05.12.2018).
38. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 за редакцією від 27.06.2013 № 627. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 15.03.2019).
39. Ромашко О. М., Сопко В. В. Облік витрат за міжнародними стандартами. «Вчені записки університету «Крок». 2016. № 37. С. 91-97.
40. Скрипник М. Затрати і витрати: проблеми трактувань понять. Економіка. 2012. № 8. С. 1-5.
41. Сопко В. Роль управлінського обліку в системі управління витратами. Формування ринкових відносин в Україні. 2007. № 10. С. 35-40.

42. Струк Н. Методичне підґрунтя обліку трансакційних витрат на підприємстві. Бізнес Медіа Консалтинг. 2012. № 1 (8). С. 188-198.
43. Станиславчик Е.Н. Анализ финансового состояния неплатежеспособных предприятий. Москва, 2014. 202 с.
44. Сук Л.К. Фінансовий облік: Навчальний посібник. Київ: Видавництво «Знання», 2015. 647 с.
45. Сучасні проблеми розвитку економічного аналізу як інструменту ефективності діяльності. Монографія./ За ред. Волкової Н.А., Одеса: ОДЕУ, ротاپринт, 2012. 236 с.
46. Турило А. М., Кравчук Ю. Б., Турило А. А. Управління витратами підприємства: Навчальний посібник. Київ: Видавництво «Центр навчальної літератури», 2010. 120 с.
47. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат. Київ: Видавництво «Таксон», 2000. 520 с.

ДОДАТКИ